

BO'LAJAK O'QITUVCHILARINING KASBIY KOMPOTENTLIGINI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSION YONDASHUV

Rasulova Zilola Durdimurotovna

Zarmed universiteti dotsenti

Annotatsiya: Mazkur tezisda bo'lajak o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini innovatsion yondashuv asosida takomillashtirish yo'llari nazariy jihatdan ochib berilgan.

Kalit so'zlar: innovatsion yondashuv, kasbiy kompetentlik, ijodkorlik, mustaqil faoliyat, texnologik kompetentlik, kreativ kompetentlik, innovatsion kompetentlik, intellektual salohiyat.

Mamlakatimizda ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, madaniy sohalarida bo'layotgan tezkor o'zgarishlar ta'lim tizimini ham tubdan isloh qilishni taqozo etmoqda, chunki mukammal ta'lim tizimi orqali Respublikamizning kelajak intellektual imkoniyatlarini va uni gullab yashnashi hamda rivojlanishini belgilab beruvchi yoshlarni har tomonlama ijodkor, mustaqil faoliyat yuritadigan qilib tarbiyalashda asosiy omil bo'lib xizmat qiladi. Shuning uchun ta'limda eng muhim strategik yo'nalish ta'lim muassasalarining innovatsion faoliyati hisoblanadi. bu esa barcha ta'lim muassasalarida, yuqori saloyihatli mutaxassis kadrlarni tayyorlovchi oliy ta'lim maskanlarida innovatsion texnologiya ko'rinishda faoliyat olib borish dolzarb masalalardan biridir. Shunday ekan yangi ijtimoiy iqtisodiy sharoitda bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlash kasbiy kompetentlik va unga xos sifatlarni tarkib toptirishga erishish muhim vazifalardan biri sanaladi.

Kasbiy kompetentlik – mutaxassis tomonidan kasbiy faoliyatni amalga oshirish uchun zarur bo'lgan bilim, ko'nikma va malakalarni egallanishi va ularni amalda yuqori darajada qo'llay olish jarayonidir. Kasbiy kompetentlik negizida muayyan texnologik kompetentlik, kreativ kompetentlik hamda innovatsion kompetentlik tushunchasi alohida ahamiyat kasb etadi.

Texnologik kompetentlik – kasbiy pedagoglikni boyitadigan ilg'or texnologiyalarni o'zlashtirish, zamonaviy vosita, texnika va texnologiyalardan foydalana olish imkonini beradi.

Kreativ kompetentlik – pedagogik faoliyatga tanqidiy, ijodiy yondashish, o'zining ijodkorlik malakalariga egaligini namoyish eta olish jarayoni.

Innovatsion kompetentlik – pedagogik jarayonni takomillashtirish, ta'lim sifatini yaxshilash, tarbiya jarayonining samaradorligini oshirishga doir yangi g'oyalarni ilgari surish, ularni amaliyotga samarali tadbqiq etishdir. Bo'lajak texnologiya fani

o'qituvchisining kasbiy kompetentligi, irodaviy sifatlar, intellektual salohiyat, hissiy sifatlar, amaliy ko'nikmalar, o'z-o'zini boshqara olish layoqatlarining o'zaro bog'liqligi va shaxsning ijtimoiy-madaniy faollik darajasini aks ettiruvchi individual sifatlar asosida shakllantiriladi.

Bundan ko'rinib turibdiki, bu yo'lda ta'lim muassasalariga yaxshi tayyorgarlik ko'rgan va o'z sohasidagi bilimlarni mustahkam egallagan kadrlar talab etilishi bilan bir qatorda ularning zamonaviy pedagogik texnologiyalarni va interfaol usullarni biladigan, ulardan o'quv va tarbiyaviy mashg'ulotlarni tashkil etishda foydalana oladigan mutaxassislar zarur. Buning uchun barcha fan o'qituvchilarini xususan bo'lajak o'qituvchilarni zamonaviy pedagogik texnologiyalar bilan qurollantirish va olgan bilimlarini o'quv – tarbiyaviy mashg'ulotlarda qo'llash malakalarini uzluksiz olib borish keng yo'lga qo'yilmoqda. Zamonaviy texnologiyalar qo'llanilgan mashg'ulotlar talabalar egallayotgan bilimlarni o'zlari izlanib topishlariga, mustaqil fikrlab, o'rganib tahlil qilishlariga va xulosalarni ham o'zlari keltirib chiqarishlariga qaratilgan.

Shuningdek pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etilgan darslar talabalarni bilimlarning yaxlit o'zlashtirilishiga yordam beradi. Talabai tafakkurini o'stiradi, mustaqil, ijodiy fikrlashga o'rgatadi. Pedagogik texnologiya oldindan belgilab qo'yilgan aniq maqsad yo'lida o'qituvchining kasbiy faoliyatini yangilovchi va talimda yakuniy natijani kafolatlaydigan tadbirlar yig'indisi hisoblanadi. Bundan tashqari zamonaviy pedagogik texnologiyalar ta'lim jarayoniga texnologik yondashuv asosida butun o'qitish va o'rgatish jarayonini tashkil etish, amalga oshirish va baholashning tizimi bo'lib, uning asosini ta'lim oluvchilarning berilgan sharoitlar va ajratilgan vaqt ichida o'quv maqsadlariga kafolatli erishishlarini ta'minlash g'oyasini tashkil etadi.

Bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlashda o'quv jarayonlarini modulli ta'lim texnologiyasi, hamkorlikda o'qitish texnologiyasi, didaktik o'yin texnologiyalari, muammoli ta'lim texnologiyalari kabi yangi texnologiyalar asosida tshkil qilinsa, o'quv maqsadlarining samaradorligi yanada takomillashadi. Bunday innovatsion yondashuvlarning qisqacha tavsifiga to'xtalsak, modulli ta'lim texnologiyalarining o'ziga xos jihati o'rganilayotgan mavzu bo'yicha talabalarning mustaqil va ijodiy izlanishiga imkon beradigan modulli dastur tuziladi. Talabalar modul dasturi yordamida mustaqil va ijodiy ishlab, mashg'ulotlardan ko'zlangan maqsadga erishadilar. Modul dasturlarining didaktik maqsadlaridan kelib chiqib, o'quv-tarbiya jarayonidan o'z o'rnida foydalanish yuqori samara beradi.

O'quv tarbiya jarayonida hamkorlikda o'qitish texnologiyasi metodlaridan foydalanish har bir talabani kundalik qizg'in aqliy mehnatga, ijodiy va mustaqil fikr yuritishga o'rgatish, shaxs sifatida ongli mustaqillikni tarbiyalash, talabada shaxsiy qadr-qimmat

tuygʻusini vujudga keltirish, oʻz kuchi va qobiliyatlariga boʻlgan ishonchini mustahkamlash, taʼlim olishda masʼuliyat hissini shakllantirishni koʻzda tutadi.

Muammoli oʻqitish jarayoni shaxsning ijodiy faoliyatini tarbiyalash maqsadlariga mos tarzda oily oʻquv yurtlari ish amaliyotida muammoli oʻqitish bilan birgalikda illyustratsiyali tushuntirish texnologiyasi, axborot-maʼlumot texnologiyasi va dasturlashtirilgan taʼlim texnologiyasi kabilardan keng foydalanishni taqozo etadi. Muammoli oʻqitish jarayonida talabaning mustaqillik roli reproduktiv oʻqish usullariga solishtirib qaraganda ancha samarali boʻladi.

Taʼlim jarayonida muammoli vaziyatning xususiyati quyidagilardan iborat:

- oʻquvchi-talabalar uchun nomaʼlum yangiliklarning mavjudligi;
- muammolarni oʻzlari hal etishlari;
- shaxsiy qiziqish va ehtiyojlari yuzaga kelgan tushunmovchiliklarni oʻzlari oʻrganishga harakat qilishlari;
- nima nomaʼlum ekanligini bilib, maʼnosini tushunib, uni hal etishga intilishi kabilar.

Boʻlajak oʻqituvchilarni tayyorlashda ayniqsa amaliy mashgʻulotlar chogʻida bajariladigan mehnat operatsiyalarida yuzaga keladigan bir qancha muammoli vaziyatlarning talabalar tomonidan ilgʻor texnologiyalar asosida mustaqil izlanilishi, ularning yanada kreativ sifatlarini tarkib toptiradi hamda, kasbiy ijodkorligini rivojlantiradi.

Xulosa qilib aytadigan oʻquvchi va talaba yoshlar taʼlim-tarbiyasini takomillashtirish, ularga berilayotgan taʼlim mazmunini kengaytirish, chuqurlashtirish va boyitish hamda taʼlim uzluksizligini taʼminlab berish uchun taʼlim jarayonlariga zamonaviy pedagogik texnologiyalarini joriy qilish boʻlajak pedagog kadrlarning kasbiy bilim, koʻnikmalarini shakllantirish bilan birga ularning kelajakda innovatsion faoliyatlarini yaratishlari uchun keng imkoniyatlar yaratib beradi hamda oʻquvchi-talabalarning bilish faoliyatini maqsadga muvofiq tarzda tashkil etish va amalga oshirishni koʻzda tutadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Муслимов Н.А., Усмонбоева М.Х., Сайфуров Д.М., Тўраев А.Б. Педагогик компетентлик ва креативлик асослари / – Тошкент, 2015. – 120 б.
2. Инновацион таълим технологиялари / Муслимов Н.А., Усмонбоева М.Х., Сайфуров Д.М., Тўраев А.Б. – Т.: “Сано стандарт” нашриёти, 2015. 56-59 б.
3. Omonov H.T, Xattobov. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat: Oʻquv qoʻllanma T.: “Iqtisod-Moliya”, 201-200 b.
4. www.ziyounet.uz kutubxonasi.